

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 10409/2025
25.06.2026. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Јасминке Обућина, чланова већа, у парници тужиоца Републике Србије, Министарство одбране, кога заступа Војно правобранилаштво из Београда, против туженог АА из ..., кога заступа Урош Ћетенковић, адвокат из ..., ради стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1547/24 од 02.04.2025. године, у седници одржаној 25.06.2026. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1547/24 од 02.04.2025. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснована жалба туженог и пресуда Основног суда у Крагујевцу П 7986/23 од 29.03.2024. године **потврђује**.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженом накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 30.000,00 динара, у року од 15 дана по пријему пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Крагујевцу П 7986/23 од 29.03.2024. године одбијен је, као неоснован, тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да на име накнаде трошкова стипендирања исплати износ од 703.960,78 динара са законском затезном каматом од 16.02.2011. године па до исплате, у року од 15 дана по пријему пресуде и обавезан је тужилац да туженом на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 215.139,25 динара у року од 15 дана по пријему пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1547/24 од 02.04.2025. године, преиначена је пресуда Основног суда у Крагујевцу П 7986/23 од 29.03.2024. године, па је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезан тужени да на име накнаде трошкова стипендирања исплати износ од 703.960,78 динара са затезном каматом од 16.02.2011. године па до исплате, као и да му накнади трошкове поступка у износу од 193.750,00 динара са затезном каматом од извршности пресуде до исплате, а све у року од 15 дана по пријему пресуде. Обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 33.750,00 динара, у року од 15 дана по пријему пресуде.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено, преко пуномоћника адвоката, уложио ревизију због битне повреде из

одредбе члана 374. став 1. Закона о парничном поступку учињене пред другостепеним судом и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући у границама одређеним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку Врховни суд је оценио да је ревизија основана.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена апсолутно битна повреда из одредбе члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју овај суд пази по службеној дужности.

Насупрот ревизијским наводима, пресуда није захваћена ни повредом из одредбе члана 374. став 1 у вези члана 383. и 394. Закона о парничном поступку на коју указује ревидент наводима да је другостепени суд морао да отвори расправу. Другостепени суд није мењао чињенично стање, већ је из посредно изведених доказа, односно писаних исправа извео други закључак што може бити основ за преиначење пресуде.

Према чињеничном стању утврђеном од стране првостепеног суда, решењем Војног одсека број 70-4 од 30.01.2004. године тужени је примљен за студента, војног стипендисту Генералштаба Војске Србије и Црне Горе, ради пријема у професионалну службу у чин официра у Војсци Србије и Црне Горе, за потребе санитетске управе, те му је утврђена стипендија у складу са Правилником о стипендирању студената и ученика за потребе Војске Србије и Црне Горе, чија исплата почиње 01.10.2003. године. Дана 30.01.2004. године између Генералштаба Војске Србије и Црне Горе – Војног одсека Крагујевац као даваоца стипендије, односно стипендитора и АА, овде туженог, као војног стипендисте, закључен је уговор о стипендирању којим су, у члану 2. прописане обавезе стипендитора, поред осталог и да војном стипендисти исплаћује месечну стипендију у износу и трајању предвиђеном Правилником, те да му исплаћује накнаду за набавку школског прибора, по уписивању сваке школске године, такође у износу предвиђеном Правилником. Одредбом члана 3. уговора прописане су обавезе војног стипендисте, а поред осталог и да по завршетку студија, ако је одслужио војни рок, ступи у професионалну војну службу Војске Србије и Црне Горе, а ако није да похађа школу резервних војних официра и по завршетку исте ступи у професионалну војну службу у Војсци Србије и Црне Горе; да стипендитору накнади трошкове стипендирања у висини стварне цене ових трошкова на дан извршности решења уколико изгуби својство стипендисте због неиспуњења уговорних обавеза. Решењем војног одсека од 01.11.2005. године, туженом је, као студенту V године студија на Медицинском факултету у Крагујевцу успостављено својство војног стипендисте од 01.10.2005. године. Наредбом министра одбране од 11.05.2010. године тужени је примљен у професионалну војну службу у чину санитетског потпоручника – потпоручник у резерви, са даном јављања на обавезни приправнични, лекарски стаж, од када му се рачуна и време у чину потпоручника, а распоређен је у Министарство одбране Републике Србије у Управу за војно здравство у Војно медицинске академије, ради обављања обавезног лекарског приправничког стажа са местом службовања Народбом министра одбране од 24.09.2010. године оглашена је ништавом претходна наредба од 11.05.2010. године која се односи на пријем у професионалну војну службу, обзиром да се тужени није јавио ради обављања стажа. Решењем регионалног центра Министарства одбране Крагујевац од 11.01.2011. године тужени је обавезан да, у року од 15 дана, Војсци Србије накнади трошкове стипендирања због једностраног раскида уговора у износу од 1.145.700,75 динара. Ово решење туженом је уручено 01.02.2011.

године. У даљем току ствари, наредбом начелника генералштаба Војске Србије број 311/131 од 29.10.2013. године тужени је, као потпоручник санитетске службе, сагласно одредби члана 39. Закона о Војсци Србије и члана 2. Уредбе о пријему у професионалну војну службу, а на основу резултата јавног конкурса од 01.10.2012. године те одлуке министра одбране о избору кандидата, примљен у професионалну војну службу на неодређено време од 07.05.2013. године и распоређен у команду за обуку, место службовања Такође је утврђено да је 12.05.2011. године Република Србија, Министарство одбране, Војно правобранилаштво, у својству тужиоца, Основном суду у Крагујевцу поднело тужбу против туженог ради накнаде трошкова стипендирања, али је повлачење тужбе констатовано решењем од 14.02.2014. године. Налазом и мишљењем вештака утврђено је да укупан износ трошкова школовања на дан доношења решења 11.01.2011. године износи 1.005.658,25 динара, од чега је тужени одрадио код тужиоца три године, односно 301.697,48 динара, те да преостали део обавезе који није одрадио, а за 7 година, износи 703.960,78 динара. Тужба у овој парници поднета је 17.03.2022. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд закључује да је уговор о стипендирању од 30.01.2004. године раскинут због неиспуњења обавезе туженог у смислу одредбе члана 124. Закона о облигационим односима, те да се самим тим ради о потраживању стеченог без основа за које важи општи рок застарелости од 10 године, у смислу одредбе члана 371. истог прописа. Како је тужба у овој правној ствари поднета 17.03.2022. године, а решењем којим је тужени обавезан да накнади трошкове стипендирања му је уручено 01.02.2011. године, проистиче да је протекао општи рок застарелости из члана 371. Закона о облигационим односима. Ценећи чињеницу да је тужени накнадно засновао радни однос код тужиоца, те да је у раније вођеном парничном поступку дао изјаву да је спреман да ступи у професионалну службу, првостепени суд сматра да наведени начин није признат дуг у складу са одредбом члана 387. Закона о облигационим односима и није, последично, прекинута застарелост, будући да је у моменту давања такве изјаве уговор већ био раскинут, да је у том поступку тужени оспорио и основ и висину, па да се не може сматрати да је дошло до признања дуга.

Другостепени суд сматра да је погрешно цењен приговор застарелости. Сматра да је започињањем службе у војсци, у ..., тужени манифестовао вољу да ступи у професионалну службу. Сматра да је тужилац суштински оставио туженом накнадни рок за испуњење уговорне обавезе и останак у служби у временском периоду који је предвиђен Законом о војсци, услед чега је и повучена тужба у раније покренутој парници, да је тужени сам поднео захтев за прекид професионалне војне службе 06.06.2016. године, када је тужилац, у смислу одредбе члана 124. Закона о облигационим односима, стекао могућност да поднесе тужбу, па се од тада рачуна рок застарелости, који није истекао до дана подношења тужбе. Стога првостепену одлуку преиначава.

Ревизијом туженог оспорава се овакав материјалноправни закључак другостепеног суда, уз указивање да је сам тужилац раскинуо уговор 11.01.2011. године, те да се не може након тога конклюдентном радњом или једностраном изјаве воље уговор одржати на снази, а да је радни однос тужени засновао по другом основу, односно по јавно објављеном конкурс.

Врховни суд не прихвата материјално правни закључак другостепеног суда.

Пре свега, Врховни суд указује да је предметни уговор о стипендирању закључен 02.02.2004. године, односно у време важења Закона о Војсци Југославије („Службени лист СРЈ“ број 43/94, 28/96, 22/99, 44/99, 74/99, 3/2002, 37/2002 и „Службени лист СЦГ“ број 7/2005 и 44/2005), који је у члану 69. став 1. прописивао да лице које се школовало на терет средстава којима располаже војска дужно је да по завршеном школовању ступи у службу у војсци и остане у тој служби двоструко време трајања школовања, односно стипендирања, а у члану 70. став 1, да се са лицем из члана 69. закључује уговор о школовању, стипендирању или специјализацији, преко старешине кога овласти начелник генералштаба. Даље, у одредби члана 4. уговора прописано је да војни стипендист то својство губи, између осталог, ако једнострано раскине уговор о стипендирању (одустане од пријема стипендије, не поднесе доказе о резултатима школовања и уписа, не одазове се на позив надлежног старешине и сл.), а у ставу 3. тачка 6. и 8. да по завршетку студија војни стипендист се обавезује да, ако је служио војни рок, ступи у професионалну војну службу у Војсци Србије и Црне Горе, а ако није одслужио војни рок да иде у школу резервних официра, а по завршетку исте ступи у професионалну војну службу Војске Србије и Црне Горе и да стипендитору накнади трошкове стипендирања уколико изгуби својство стипендисте због неиспуњавања уговорних обавеза.

Према одредби члана 132. став 1. Закона о облигационим односима, раскидом уговора обе стране су ослобођене својих обавеза, изузев обавезе на накнаду евентуалне штете, док према одредби из става 2, ако је једна страна извршила уговор потпуно или делимично има право да јој се врати оно што је дала. Најзад према одредби члана 120. Закона о Војсци Србије („Службени гласник РС“, бр.116/2007 ... 88/2015 – Одлука Уставног суда), прописано је пријем цивилних лица у службу у војсци врши се: 1) јавним конкурсом и 2) без јавног конкурса, те да цивилна лица на служби у војсци примају се у службу без јавног конкурса, пријемом из другог државног органа, као стипендисти и у другим случајевима, под условима прописаним овим законом.

Дакле, како из утврђеног чињеничног стања произлази да тужени није поступио по наредби надређеног старешине од 11.05.2010. године, конкретно наредби министра одбране којом је распоређен у Министарство одбране, Управу за здравство Војно медицинске академије ради обављања обавезног лекарског приправничког стажа, које неодрживање, по одредби чл. 4 уговора, то се основано ревизијом указује да је тада отпао правни основ за извршено давање.

Врховни суд суд не прихвата за исправан закључак другостепеног суда да је започињањем професионалне војне службе код тужиоца, у ..., туженом остављен накнадни рок за испуњење обавезе а да је тужени манифестовао вољу за испуњењем уговорне обавезе. Такав закључак неодржив је у конкретној чињеничној и правној ситуацији. Предметни уговор о стипендирању престао неодрживањем на позив за ступање у службу ради стажирања на ВМА, што је тужилац сам констатовао доношењем коначног решења о раскиду уговора због неиспуњења обавеза. Правна последица решења о раскиду уговора јесте наступање обавезе туженог да врати датована средства, па је по протеклу рока од 15 дана који је туженом решењем од 11.01.2011. године остављен да врати средства, а које решење је туженом уручено 01.02.2011. године, тј. већ 17.02.2011. године тужилац је стекао право да захтева враћање и судским путем. Од тог момента почиње да тече општи рок застарелости од 10 година с обзиром специјалним законом није прописан посебан рок. Даље, накнадно

ступање туженог у професионалну војну службу у ... не представља испуњење претходне уговорне обавезе, нити се у правном смислу то може подвести под признање дуга или испуњење накнадном року у смислу одредбе члана 387. Закона о облигационим односима који се примењује као општи закон на питања која нису регулисана посебним законом.

Наиме, тужениково доцније ступање у службу засновано је на новом, самосталном и одвојеном правном основу. Тужени је у службу ступио по општем јавном конкурс у а не као стипендиста - уговорна страна из претходно раскинутог облигационог односа. Затим, да би понашање дужника, овде туженог, представљало признање дуга подобно да прекине застарелост, оно мора бити недвосмислено, јасно и усмерено на конкретан постојећи дуг. Ступање на рад по јавном конкурс у је остваривање уставног права на рад под општим условима, не конклюдентна радња којом се признаје дуг из раскинутог уговора.

Закључак овог суда је да је уговором експлицитно предвиђена раскидна клаузула према којој се неодазивањем у службу (на позив старешине) уговор раскида. Правна природа ове одредбе је таква да наступањем чињенице неодазивавања уговорни однос престаје по самом слову уговора, без потребе за ослањањем накнадног рока. Самим тим, тужилац је доношењем решења од 11.01.2011. године само формално констатовао већ наступелу правну чињеницу. Доношењем решења целокупно потраживање тужиоца на име накнаде трошкове школовања доспело је за наплату. Уговор који је престао да постоји не може се накнадно испунити, са једне стране а са друге, из одговора на тужбу туженог поднетог у ранијем вођеном поступку произилази да он није признао тужбени захтев а га је оспорио по основу и висини. Признање захтева не представља ни изјава туженог да је спреман да ступи у професионалну службу.

Следом реченог, произилази да је другостепена одлука донета погрешном применом материјалног права, па је Врховни суд применом одредбе члана 416. став 1. Закона о парничном поступку, одлучио као у ставу првом.

Будући да је тужени успео у ревизијском поступку, досуђени су му трошкови на име састава ревизије у износу од 30.000,00 динара по АТ-е. Трошкови судских такси нису досуђени, будући да нису опредељени како налаже одредба члана 163. став 1. и 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа - судија
Татјана Матковић Стефановић,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић